

ЛІТЕРАТУРА

1. Виткалов С. В. Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: митці, художні колективи та організатори культурно-мистецького життя краю : Монографія / С. Виткалов. – Рівне : Дятлик М., 2014. – 362 с., іл.
2. Добровичинська В. А. Рівненська українська гімназія: сторінки минулого та сьогодення / В. А. Добровичинська // Сім днів. – 2008. – 19 вересня.
3. Георгій Косміаді. Каталог художніх робіт із фондів Народного музею історії Рівненської української гімназії та Рівненського обласного краєзнавчого музею / Укладачі: Н. Р.Тарасевич, Л. К. Костюк, Л. В. Шлапак, О. А. Бурець, Ю. Є. Климюк. – Рівне: «Бліц», 2006. – 311 с.
4. Георгій Косміаді: життя і творчість у документах. Збірник документів у 2-х томах / Укладачі Н. Тарасевич, Л. Костюк. – Рівне: ПП ДМ, 2009. – Т.1.-- 304 с.
5. Георгій Косміаді: життя і творчість у документах. Збірник документів у 2-х томах / Укладачі Н. Тарасевич, Л. Костюк. – Рівне: ПП ДМ, 2009. – Т.2. – 356 с.
6. Записано зі слів Василя Гнатовича Прокопчука 25.03.2013 р., м. Рівне.
7. Итоги Художественной Выставки // Волинское Слово. – 1922. – 26 апреля.
8. Кожушко Н. Георгій Косміаді та рівненські навчальні заклади. 1917-1940 рр. / Н. Кожушко // Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею. Випуск V (190 років від дня народження Миколи Костомарова). – Рівне: Перспектива, 2007. – С. 53-55.
9. Костюк Л. К. Георгій Петрович Косміаді: життя та особливості художньої системи / Л. К. Костюк // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Зб. наук. праць: НЗ РДНУ. Вип. 14. – Рівне: РДГУ, 2008. – С. 184-189.
10. Костюк Л. К. Постать Георгія Косміаді в культурно-освітньому середовищі м. Рівного кінця 1910-початку 1920-х років / Л. К. Костюк // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. НЗ РДНУ: у 2-х т. – Рівне : РДГУ, 2011. – Випуск 17. Том I. – С. 310-315.
11. Костюк Л. К. Виставкова діяльність Георгія Косміаді на Волині у 1920-х роках / Л. К. Костюк // Вісник Львівської національної академії мистецтв. Вип. 22. – Львів, 2012. – С. 315-327.
12. Кулиш-Лукашевич И. Поиски и находки: из истории русского движения на Волини 20-30-х гг. XX в. / И. В. Кулиш-Лукашевич. – Ровно, 2010. – 226 с.
13. Петрова Н. Возвращение Н.Петрова // Иные берега. Журнал о русской культуре за рубежом. – 2010. – №2-3 (18-19) – С.121.
14. Приватний архів Н.Г.Саннов-Косміаді // «Atelier Kosmiadi». Legienstr. 8 a, 22111 Hamburg.
15. Прищепка О. Г. Косміаді та культурно-освітнє середовище Рівного доби української національно-демократичної революції 1917-1920 рр. / О. Прищепка // НЗ ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Випуск XI. За матеріалами II Міжнародної наукової конференції «Національна інтелігенція в історії та культурі України у XIX-XXI століттях». 26-27 жовтня 2006 року. – Вінниця, 2006. – С. 166-170.
16. Чернюшок О. Художньо-педагогічна спадщина Г. Косміаді: погляд сучасності / О.Чернюшок // Духовно-творчий потенціал студентської молоді: психолого-педагогічні проблеми формування та реалізації. Матеріали III Всеукраїнської науково-методичної конференції. 18-20 травня 2006 року. – Рівне: РДГУ, 2006. – С. 162-164.
17. Юрчук О. Естетичний Гурток Георгія Косміаді в Рівному / О. Юрчук // Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею. Випуск IV (Матеріали наукової конференції 25-26 жовтня 2006 року). – Рівне: Волинські обереги, 2006. – С. 229-232.

УДК 7.074 (477)

ПЕТРАШИК В.,
кандидат мистецтвознавства,
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури,
м. Київ, Україна

**КОЛЕКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ:
КОРОТКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС**

Петрашик В. Колекціонування в Україні: короткий історичний екскурс. У статті подано короткий історичний екскурс колекціонування в Україні з XVIII – до другої половини XX ст. Розкривається діяльність історичних осіб, а також сучасників, що відіграли доленосні ролі в історії формування національного культурного надбання, музеїв та колекцій.

Ключові слова: колекція, музей, експонат, документ, твір, епістолярій, мистецтвознавець.

Петрашик В. Коллекционирование в Украине: краткий исторический экскурс. В статье дан краткий исторический экскурс коллекционирования в Украине с XVIII – до второй половины XX в. Раскрывается деятельность исторических лиц, а также современников, сыгравших судьбоносные роли в истории формирования национального культурного достояния, музеев и коллекций.

Ключевые слова: коллекция, музей, экспонат, документ, произведение, эпистолярный, искусствовед.

Petrashyk V. Collectibles in Ukraine: Brief historical overview. This article provides a brief historical overview of collectibles in Ukraine XVIII - the second half of the XX century. Reveals the activities of historical figures and contemporaries who played a crucial role in the formation of national cultural heritage, museums and collections.

Keywords: collection, museum, exhibit, paper work, correspondence, art historian.

© Петрашик В., 2015

Постановка проблеми. Відомо, що документальні колекції гетьманів І. Скопропадського та К. Розумовського у XVIII ст. мали цілісний вигляд, хоча зазнавали розпорошення. Великим був архів гетьмана І. Мазепи, який великою мірою загинув після 1708 р. Генеральні старшини, полковницькі династії, шляхетські роди зосереджували фамільні архіви Александровичів, Галаганів, Герциків, Граб'янок, Жученків, Іскр, Кочубеїв, Кулябок, Малам, Марковичів, Милорадовичів, Мовчанів, Полетик, Симоновських, Скаруп, Стороженків, Сулим, Ханенків, Черняків, а крім них, багатьох урядовців Гетьманщини.

Виклад основного матеріалу. Збирання родинних архівів було популярним протягом усього XVIII ст. Вони охоплювали різний характер документів: акти про володіння маєтками, ділові матеріали, господарські книги, листування, родинні захоплення, заповідні на право маєтностей, різного роду державницькі грамоти, розпорядження тощо. Особливої ваги набували документи генеалогічного характеру, про станові права старшин, дворян, козаків.

Зауважимо, що багато архівів гинуло в результаті природних факторів, катастроф (пожежі, повені, вологість і т. д.). Так, в результаті пожежі 1784 р. у Глухові згоріли фонди генеральних канцелярій. Родинні архіви, окрім того, нерідко розпорошувалися, переходили в руки інших власників. Подібне трапилося з документальним зібранням останнього гетьмана К. Розумовського.

Великим фамільним зібранням був архів родини Новицьких, започаткований компанійським полковником Іллею Новицьким наприкінці XVIII ст. Він містив багато державницьких документів, універсали гетьманів Мазепи і Самойловича, різне офіційне листування кількох поколінь Новицьких.

Домашні архіви гинули в силу різних обставин. Так пропав архів родини Кочубеїв, що містив історію полтавського полку, а також родову пам'ять. Такого роду архіви засвідчували увагу старшини до свого генеалогічного коріння.

Листи в архівах зшивалися в окремі зшитки, в яких могли бути окремо виділені історичні документи, різні хроніки, агіографічні твори. Відомою була книга з кулінарними рецептами середини XVIII ст. стародубського полковника І. Кулябки, де були описи виготовлення багатьох наїдків та напیتків.

Старшинські, полковничі роди збирали бібліотеки, що зростали разом з родинними документами. На Гетьманщині були знані бібліотеки з рукописами і друкованими книгами Апостолів, Розумовських, Новицьких, Полетик, Марковича, Величка у XVIII ст. щоденник Я. Марковича від 1725 р., фіксує власну книгозбірню 3345 томів.

На Правобережжі і Західній Україні у XVII–XVIII ст. поширені були шляхетські архіви. Землі за «вічним миром» між Москвою і Варшавою (1686) належали Польщі, отже, великі польські землевласники і нагороджували документи з історії: магнати Вишнівецькі і Мнишки – у м. Вишнівці, Сангушки – у Славути, Острозькі – в Острозі, Потоцькі – у Тульчині. Отже, в цих магнатських архівах зосереджувалися документи державної ваги, а також особисті, що

давали уявлення про життя магнатів, культуру того часу, зокрема, про картинні галереї, бібліотеки, будівництво палаців.

Велике значення мали архіви наукових товариств, що зберігали документи відомих діячів культури. Знаними були колекції Одеського товариства історії та старожитностей (1839), Історичного товариства Нестора-літописця (1872) про документи Київської Русі, XIII ст., історії України. У колекції Наукового товариства ім. Т. Шевченка зберігалися архіви Івана Франка, Барвінських, В. Левицького, О. Федьковича, листи Т. Шевченка, П. Куліша, М. Драгоманова.

Наукові товариства дбали про збирацьку діяльність. Так, заходами імператорського російського військового товариства були зібрані архіви Любомирських з Дубна, кн. Романа Сангушка з Славути, інші архіви шляхти, дворян з Волині, Полтавщини. У Полтавській губернії було понад 300 великих дворянських родів С. Кочубеїв, Стороженки, Милорадовичі, Дарагани, Бутовичі), які мали родинні архіви.

Колекціонували документи вчені, політичні діячі, освічені дворяни, що формували свої історичні збірки, збираючи листи, хронічки, відомості про роди, географічну та господарську інформацію, старі папери. Формування приватних колекцій посилилося з середини XIX ст., коли посилювався процес розорення старих поміщицьких родин і старі архіви почали цікавити нових господарів, що мали зацікавлення старими документальними джерелами, історією краю, України, культурою. Отже, в розпорядження збирачів старини потрапляли папери державного значення, гетьманські універсали, церковні, монастирські книжки, відомості про історичних осіб. Формування таких збірок здійснювалося шляхом перепродажі документів, подарунків, різного роду спрямованих або перепродажі документів, подарунків, різного роду спрямованих або випадкових надходжень. Нерідко приватні бібліотеки і архіви становили цілість.

Великим збирачем був відомий історик, етнограф Олександр Маркович, що мав родинний архів у с. Сварків поблизу Глухова. Цінним джерелом у цьому архіві був щоденник політичного діяча Я. Марковича за період 1716–1767 рр., що був дідом вченого. Онука опублікував у 1859 р. цей щоденник, а також в «Українському журналі» частину своїх архівів (універсали, листування старшини, статистичні відомості). Після смерті О. Марковича його збірка потрапила до рук інших знаних дослідників і колекціонерів П. Дорошенка, О. Лазаревського, В. Модзалевського.

Велика колекція давніх документів разом з бібліотекою була у історика, етнографа, письменника Миколи Маркевича, що налічувала 12 тисяч одиниць збереження. Ця колекція знаходилася у маєтку Маркевича в с. Турівка під Прилуками. В ній були архіви родів Горленків, Гудовичів, Кочубеїв, Миславських, Розумовських, Скопропадських, а також з установ і монастирів Лівобережної України. Багато матеріалів М. Маркевич опублікував у додатках до «Истории Малороссии». Колекція Маркевича містила відомості про багатьох історичних осіб-діячів,

учених, письменників, численні пам'ятки культури, автографи, історія міст і сіл, монастирів.

Більша частина зібрання Маркевича 1859 р. перейшла до колекціонера І. Лукашевича, нащадки якого у 1870 р. передали усю колекцію Рум'янцевському музею у Москві. Уся колекція документів М. Маркевича зберігається у відділі рукописів Російської державної бібліотеки, а книгозбірня з стародруками – у фондах Національної наукової бібліотеки ім. Вернадського.

Заповзятливим колекціонером і меценатом був Михайло Судієнко. Протягом 1848–1857 рр. він очолював Тимчасову комісію для розгляду давніх актів у Києві, зібрав велику бібліотеку і колекцію архівних документів, які тримав у своїй садибі в Новгород-Сіверському. В його зібранні були серйозні сторичні матеріали, акти Генеральної військової канцелярії, один із списків літопису Г. Граб'янки. Частина його архіву перейшла до Московського і Київського університетів, а частину опублікував у двотомному збірнику «Материалы для отечественной истории» (1853–1855).

Пристрасним колекціонером був історик, статист, письменник – Аполлон Скальковський, який працював на ниві археографії, виконуючи різні доручення генерал-губернатора М. Воронцова. У 1839 р. він розшукав у Катеринославі Архів Коша Нової Запорізької Січі. Як сам писав, у його колекції зберігалося 2 тисячі документів запорозьких і татаро-ногайських.

Наприкінці ХІХ ст. потяг до наукового колекціонування зростає, а водночас оприлюднення документів, введення їх до наукового обігу, залучення до різних виставок стає нормою збирацької діяльності.

Багате зібрання з часів Гетьманщини, історії України, генеалогічних родів Тарновських, Полетик, Милорадовичів зібрав Василь Тарновський-молодший. Практично в його зібранні була задокументована уся історія Лівобережної України, описи численних церков, монастирів, а також велике зібрання автографів. В його колекції було багато унікальних рукописних пам'яток (Короткий опис Малоросії, список Літопису Самовидця, три альбоми де ля Фліза, численні документи з життя й творчості Тараса Шевченка. У зібранні В. Тарновського було 77 стародруків, що походили з 20 друкарень України, Польщі, Росії, Німеччини.

Свою колекцію В. Тарновський заповів Чернігівському земству, на її базі після смерті мецената, колекціонера в Чернігові у 1902 р. відкрився Музей українських старожитностей В. Тарновського, Спадщиною В. Тарновського опікувалися Б. Грінченко та М. Грінченко. У 1925 р. Музей В. Тарновського було об'єднано з чотирма музеями, а спадщину Шевченка невдовзі перевезли до Києва. Колекція В. Тарновського сьогодні частково зберігається у Чернігівському історичному музеї, що названий на його честь.

У Житомирському повіті Волинської губернії була відома колекція баронів Шодуарів, що мали маєток недалеко від містечка Іваниця. Відомий громадський діяч, історик, нумізмат Станіслав Шодуар мав велику мистецьку колекцію, велику збірку нумізматики, рукописів, археологічних знахідок.

Він зібрав великий архів, який частково був опублікований у виданнях Тимчасової комісії розгляду давніх актів у Києві.

Заслугує на увагу велика колекція генерала, військового історика, музеєзнавця Павла Потоцького. Вона була відома як «Музей України (Зібрання П. Потоцького)» і з 1927 р. знаходилася на території Музейного містечка Києво-Печерської лаври, основу зібрання склали документи родини Потоцьких з Лівобережжя, починаючи від сотника Кишенькового Полтавського полку Григорія Потоцького, що козаком відзначився при взятті Кизикермена, а далі кількох поколінь, в т. ч. його сина Василя, що продовжував зібрання батька. Було багато матеріалів з історії України, численні документи різних гетьманів.

Як історик П. Потоцький збирав документи на військову тематику, в його архіві, скажімо, знаходився знаменитий Єрмоловський архів, що містив документи родини російського генерала, героя війни 1812 р. Олексія Єрмолова. Доля П. Потоцького трагічна. Чекісти звинуватили його в антирадянській діяльності і він помер у Лук'янівській тюрмі.

У багатьох маєтках інтелігентних діячів культури зберігалися безцінні реліквії. Так, у Глухівському повіті у с. Баничі в зібранні П. Дорошенка був великий архів, що складався з бібліотеки, нумізматичної колекції, краєзнавчих документів, картинної галереї, монастирських документів. Архів був відомий і містив велику кількість фамільних матеріалів, в т. ч. колекцію універсалів усіх гетьманів, епістолярію письменників, діячів культури. Колекцією користувалися історики О. Лазаревський, Ф. Уманець, В. Модзалевський. П. Дорошенко також став жертвою червоного терору, а його колекція загинула.

Одним з найбільших приватних зібрань була колекція видатного діяча, редактора журналу «Киевская старина» Володимира Науменка. В його колекції знаходилися матеріали багатьох видань («Киевской старины», «Ради», «Дніпрової хвилі», «України»), багато архівів визначних діячів. Велика бібліотека В. Науменка (близько 4000 книг так званих стародруків) після трагічної загибелі її господаря (розстріляного 1919 року чекістами) стала основою Національної бібліотеки України. В цій колекції були численні матеріали, наукові записки, оповідання багатьох професорів, письменників, самого В. Науменка, в т. ч. «Пам'ятна записка» (1896) з вимогою легалізації української мови.

Вчені, професори збирали величезні архіви відповідно до своїх наукових уподобань, смаків. Так, історик права, професор університету Св. Володимира Олександр Кістяківський мав велику колекцію по звичаєвому праву українців, багато історичних документів з юриспруденції. Він зібрав 30 цехових книг про життя ремісників Києва і Полтави. Численні грамоти про привілеї, універсали, грамоти, стародруки з права, документи з статистики склали основу його зібрань. Було чимало матеріалів з географії, етнографії.

Колекція О. Кістяківського протягом 1919–1928 рр. надійшла до бібліотеки Академії наук.

Фахівцям добре відоме зібрання документів, книг історика, археографа Олександра Лазаревського, який, проживаючи у Чернігові, цікавився історією Лівобережної України, родовими архівами, джерельними матеріалами з Гетьманської доби. Як вчений, Лазаревський частину документів (опублікував). Його спадщина після смерті згідно волі дарителя перейшла до університету Св. Володимира, а звідти до бібліотеки Академії наук. Частину архіву Лазаревського опинилася в Музеї українських старожитностей ім. В. Тарновського.

Знаним був також архів історика, колекціонера і громадського діяча Григорія Милорадовича. Велика колекція Г. Милорадовича зберігалася у його маєтку в Любечі, а також у Чернігові. Вона містила численні унікальні матеріали історичного характеру, різноманітні господарські документи, особисте листування, 30 томів щоденника Милорадовича за 1857–1905 рр. Багато матеріалів родинного архіву колекціонера було опубліковано. У 1920-х рр. зібрання Милорадовича потрапило до Музею поміщицького побуту і мистецтва у Чернігові, згодом до Чернігівського архіву. Під час Другої світової війни більша частина збірки загинула, а її залишки зберігаються у Чернігівському історичному музеї ім. В. Тарновського.

Колекціонуванням займався мистецтвознавець, етнограф, літератор Василь Горленко, який мав велику бібліотеку, цінну колекцію історичних документів XVII–XVIII ст., часів Гетьманщини та її поневолення. Збірка у маєтку Горленка в селі Ярошівка Талалаївського району Чернігівської області була пограбована 1918 р.

Багато уваги приділяв колекціонуванню Яків Новицький – краєзнавець з Катеринославщини, етнограф, історик, педагог. Завдяки його ініціативі був створений історичний музей в м. Олександрівка. Новицький відповідно до своїх зацікавлень збирав етнографічні, фольклорні матеріали, а також історичні, краєзнавчі документи.

Відомий дослідник дворянських родів Лівобережної України, автор Малоросійського родословника Вадим Модзалевський, який обіймав посаду правителя справ Чернігівської губернської архівної комісії, зібрав великий архів з історії дворянства, різні історичні документи, багату бібліотеку, колекцію, численні спогади, щоденники, матеріали з історії мистецтва, геральдики. Після смерті вченого документи, архів, бібліотека В. Модзалевського потрапили до бібліотеки Академії наук.

Приватним збіркам загрожувала постійна небезпека після 1917 р. На колекції родинних архівів, бібліотеки, фамільні зібрання у дворянських садибах були зазіхання з боку революційного натовпу, в силу селянських бунтів. На Чернігівщині були пограбовані садиби Марковича в с. Сваркові, П. Дорошенка у с. Баничі, а на Волині – монастирські архіви у Корці, Любарі, збірки графа Ганського з Миропілля, Зелінського з Головніці. Був знищений архів, рідкісна колекція книг (понад 20 тисяч томів) члена Одеського товариства історії та старожитностей Б. Ерделі у м. Мостовому Вознесенського повіту під Одесою.

Питання про збереження пам'яток старовини перебувало в центрі уваги громадських комітетів охорони пам'яток культури і мистецтва. На заслугу М. Біляшівського, В. Модзалевського слід віднести збереження багатьох колекцій від загибелі. 11 січня 1918 року Центральний комітет охорони пам'яток мистецтва і культури виступив ініціатором закону про охорону архівів.

Були пограбовані колекції графа Потоцького в Антонінах, Ярошинської в Купах, Холяневського в Янові, графів Браницьких у Білій Церкві. На Сумщині постраждали маєток Капністів з архівом наказного гетьмана П. Полуботка (с. Михайлівка), Корсакових і князя Голіцина (с. Славгород). Гинули родинні архіви на Харківщині, Катеринославщині.

У XX ст. серед найвідоміших були знамениті колекції іконопису, живопису та церковного начиння митрополита Андрія Шептицького, творів західноєвропейського та східного мистецтва, античних скульптур, шедеврів епохи середньовіччя у знаменитій колекції Б. і В. Ханенків, збирання образотворчого мистецтва родини Терещенків – усі ці спочатку приватні, а згодом державні колекції сформували золотий фонд образотворчого мистецтва в Україні. На жаль, ці зібрання в силу історичних обставин дійшли до нас з величезними втратами. Багато творів було вивезено з України під час світових війн, деякі цінні речі розпродані за часів Радянського Союзу.

У другій половині XX століття народилось нове покоління збирачів творів мистецтва, це такі славетні постаті Києва як Я. Бердичевський, Б. Свешніков, Д. Сігалов, Ю. Івакін, М. Грузов й І. Диченко та багато інших. Завдяки своїй збиральницькій діяльності вони сформували нову сторінку в історії українського (точніше – київського) колекціонування другої половини XX – поч. XXI ст.

Безцінним є приватне зібрання І. Диченка – відомого в Україні художника, колекціонера, фахового спеціаліста-мистецтвознавця, людини, що бажала зберегти, відреставрувати й оприлюднити твори митців, яких на той час (починаючи з 1960-х рр.) числили націоналістами, формалістами і т. д. Спершу він шукав сліди репресованих художників та мистецтвознавців, з творів або збірок яких і складалось ядро колекції. На сьогоднішній день збірка найбільша в Україні, якщо брати напівзабуті (тоді) імена, зараз потрібні «всьому світу», як напропорочив понад 30 років тому Віталій Коротич. Ігор Диченко і його побратими-колекціонери – це вже інша історія сторінок українського колекціонування.

Висновки. Таким чином, історія українського колекціонування сягає давніх часів, і вона прокладає нову сторінку у вивчення нашої національної культури, зокрема, творів образотворчого мистецтва у приватних та музейних колекціях різних часів.

УДК 7.035.1 (477) "18/19"

ГУРЖІЙ І. А.,

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна

КАНІВЕЦЬ А. Д.,

студентка V курсу кафедри образотворчого мистецтва, Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна

**НАЦІОНАЛЬНИЙ СТИЛЬ
В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

ЛІТЕРАТУРА

1. Г. В. Лубенский музей Е. Н. Скаржинской // Киевская старина. – К., 1890. – Т. 31. – № 10.
2. Тарновский В. В. Каталог предметов малорусской старины и редкостей В. В. Тарновского. – [К.]: ч. 2. – 1893. – Вып. I. – 34 с.
3. Горленко В. П. Краткий очерк малороссийского коллекционерства: [Письмо к Ф. К. Каминскому 16. 09. 1895 г.] // Федір Камінський (1845–1891): Наукова та епістолярна спадщина / Пустовіт Т. П., Супруненко О. Б. – Полтава: Видання ПКМ, 1992. – С. 136–152.
4. Дубровський В. Музеї на Україні. – Харків, 1929. – 59 с.
5. Мезенцева Г. Г. Музезнавство: (На матеріалах музеїв УРСР). – К.: Вища школа, 1980. – 120 с.
6. Кілієвич С. Р. Академік М. Ф. Біляшівський – перший директор Національного музею історії України // Музей на рубежі епох: Минуле сьогодні, перспективи. – К., 1999. – С. 19–21.
7. Терещенко Любина Памфілівна. Коментарі до продажу Москвою 4 рази українських пам'яток в Америці в 1930, 1933, 1958 і 1971 рр. // Український голос. – Вінніпег, Ман., 1978. – Ч. 8. – С. 24.

Гуржій І. А., Канівець А. Д. Національний стиль в Українському мистецтві кінця ХІХ – початку ХХ ст. У статті розглядається процес формування стилю «модерн» в українському мистецтві. Вплив його на архітектуру, живопис та декоративне мистецтво.

Ключові слова: стиль модерн, мистецтво, український національний стиль.

Гуржий И. А., Канивец А. Д. Национальный стиль в украинском искусстве конца ХІХ – начала ХХ ст. В статье рассматривается процесс формирования стиля «модерн» в украинском искусстве. Влияние его на архитектуру, живопись и декоративное искусство.

Ключевые слова: стиль модерн, искусство, украинский национальный стиль.

Gurzhii I.A., Kanivets A. D. National style in the Ukrainian art at the end of XIX – beginning of XX century. This paper deals with the process of the formation of the Art National style in Ukrainian art. Its influence on architecture, painting and decorative arts.

Keywords: art nouveau, art, Ukrainian national style.

© Гуржій І. А., Канівець А. Д., 2015